

MAŁGORZATA MICIŃSKA-WĄSIK

*Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie*

ZASTOSOWANIE PRACY GRUPOWEJ Z ROLNIKAMI NA PRZYKŁADZIE WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO Z SIEDZIBĄ W OLSZTYNIE (WMODR)

Nadesłany: 20.02.2020 Zaakceptowany do druku: 30.03.2020

1. Wstęp

Doradztwo rolnicze określane jest jako „proces pomagania ludziom w podejmowaniu decyzji poprzez wybór spośród alternatywnych rozwiązań ich problemów” [Van den Ban, Hawkins 1997]. Wenancjusz Kujawiński [2009] wskazuje ponadto na edukacyjny aspekt doradztwa pozwalający nastawić i wdrożyć rolnika do samodzielnego rozpoznawania i rozwiązywania swoich problemów zawodowych. Z kolei Bogdan M. Wawrzyniak [2000] uwypukla „pomostową” rolę doradcy, pomiędzy rolnikiem gospodarującym w układzie lokalnym, a układem ponadlokalnym, w ramach którego funkcjonują rynki rolne.

Zadania realizowane przez doradztwo rolnicze, wynikające z ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego, sprowadzają się do aktywnego udziału tych jednostek w przemianach polskiego rolnictwa i wsi, przede wszystkim w unowocześnianiu metod produkcji, poprawie wyników hodowlanych oraz warunków życia na wsi. Dzisiejsze wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego są kontynuatorami kilku następujących po sobie, instytucjonalnych form organizacji publicznego doradztwa w kraju. Wypracowany przez lata, i stosowany nadal model partnerskiego współdziałania doradcy z rolnikiem, daje społeczne poszanowanie osobom wykonującym zawód doradcy rolniczego, a jednocześnie jest solidnym zobowiązaniem do udzielania doradztwa pożytecznego, sprawnego i efektywnego.

Celem artykułu jest przedstawienie istoty i zalet pracy doradczej z grupami problemowymi rolników, zarówno dla jej uczestników, jak i organizatora tego sposobu oddziaływania doradczego, a także propozycja wykorzystania formy grupowej w ośrodku doradztwa rolniczego.

Istotnym argumentem dla powołania grup problemowych, oprócz korzyści społecznych i ekonomicznych, jest potrzeba odpowiedzi na zauważalną w obecnych czasach sprzeczność pomiędzy wszechobecną informacją, a brakiem informacji spersonalizowanej – dostosowanej do problemu konkretnego rolnika.

2. Formy i metody pracy WMODR z odbiorcami usług

Nieustanna edukacja oraz wykorzystanie metod transferu wiedzy, obok właściwych rozwiązań legislacyjnych, to główne czynniki rozwoju gospodarczego. Na warmińsko-mazurskiej wsi funkcjonują dwie grupy odbiorców działań WMODR – rolnicy oraz inni mieszkańcy obszarów wiejskich. Dwie grupy żyjące razem, ale posiadające inne potrzeby, inne problemy, inne oczekiwania. Rolnik produkujący żywność powinien mieć możliwość osiągnięcia dochodu ze swojej działalności, zapewniającego spokojne oraz godne bytowanie jego i jego rodziny. Dla niego WMODR ma ofertę doradztwa w zakresie wdrażania innowacyjnych rozwiązań do praktyki. Ośrodek wspiera doradczo także osoby odchodzące z rolnictwa, szczególnie w tzw. okresie przejściowym – w zakresie przedsiębiorczości pozarolniczej, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, możliwości reorientacji zawodowej. Inni mieszkańcy obszarów wiejskich otrzymują pomoc doradczą w zakresie m.in.: rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego, ubiegania się o pomoc współfinansowaną ze środków Unii Europejskiej, promocji produktów lokalnych i regionalnych, działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi.

Olsztyński ośrodek doradztwa rolniczego, jak każdy z 16 funkcjonujących w kraju, pracuje na bazie rocznych programów działalności [Ustawa 2004]. Zapisane w programach zadania z zakresu doradztwa rolniczego są precyzyjnie opisane co do form, metod oraz zasięgu. Program działalności WMODR na rok 2020 zawiera działania i czynności doradcze, których wykonanie przyczyni się do realizacji projektów wskazanych w „Planie dla wsi”, czyli rządowym programie rolnym¹.

¹ Założenia tego planu są konkretne i realne. Po pierwsze: ugruntowanie pozycji rolnictwa jako jednego z filarów polskiej gospodarki; po drugie: wykorzystanie potencjału rolnictwa, aby dochody rolników pochodziły przede wszystkim z produkcji rolnej; po trzecie: ustabilizowanie produkcji rolnej na wysokim poziomie. Przykłady projektów „Planu dla wsi” to zwiększenie dofinansowania do paliwa rolniczego, większa sprzedaż bezpośrednia i rolniczy handel detaliczny, zdrowa polska żywność, polskie pasze, rolnictwo dla ekologii, walka z afrykańskim pomorem świń.

Szeroko zakrojone zadania wymagają od WMODR oferowania usług doradczych na wysokim poziomie merytorycznym, ale co równie ważne, w formach i metodach atrakcyjnych dla odbiorców tych usług. Stąd też w roku 2020 postanowiono poszerzyć paletę usług o pracę grupową z rolnikami². Utworzono grupy rolników, których łączą profile działalności oraz problemy związane z jej prowadzeniem. Praca grupowa z rolnikami jest kolejnym krokiem podejmowanym przez WMODR na rzecz transferu wiedzy do praktyki rolniczej. Prowadzącymi spotkania nie będą wyłącznie doradcy terenowi, ale w zależności od potrzeb uczestników grup, spotkania wzbogacą wiedzą i doświadczeniem przedstawiciele podmiotów mogących mieć wpływ na proces rozwiązywania problemów produkcyjnych i organizacyjnych, w tym również przedstawiciele świata nauki. Spotkania praktyki rolniczej z nauką niosą ze sobą obustronne korzyści – rolnicy otrzymują propozycje nowoczesnych rozwiązań swoich problemów, a naukowcy poznają autentyczne potrzeby rolników, co może przełożyć się na użyteczne podejście do tematów badawczych.

Uogólniając – WMODR doradza, informuje i szkoli. Czyni to w sposób nieprzerwany, gdyż zapotrzebowanie na szkolenia, informacje oraz doradztwo nigdy się nie zmniejsza dlatego, że proces zmian rozwojowych charakteryzuje ciągłość.

Ośrodek upowszechnia wiedzę rolniczą organizując szkolenia, seminaria, konferencje, szkolenia wyjazdowe. Świadczone przez pracowników WMODR doradztwo indywidualne ma na celu przedstawienie rolnikowi, który znalazł się w sytuacji problemowej, różnych propozycji rozwiązań problemu. Prowadzona jest działalność promocyjna gospodarstw, prezentująca dorobek branżowy, najlepsze wyniki hodowlane i produkcyjne oraz towary podczas wystaw, targów, konkursów. Działania upowszechnieniowe, szkoleniowe, informacyjne Ośrodka są wzbogacone działalnością wydawniczą. Ponadto w Ośrodku sporządzane są opracowania ekonomiczne, finansowe i technologiczne, a także wypełniane wnioski i inne dokumenty niezbędne do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych.

Dużo uwagi w Ośrodku poświęca się doskonaleniu kadry – jedynie kierunkowo wykształcona, merytoryczna kadra, stale doskonaląca wiedzę i umiejętności, może sprostać wyzwaniom stawianym przez odbiorców doradztwa oraz wynikającym z konkurencyjnego rynku usług doradczych.

---

² Grupowa forma doradztwa jest opisana w metodyce doradztwa rolniczego i była stosowana przez podmioty doradztwa publicznego, jednak nie stała się formą powszechną. Praca z grupą wywodzi się z podstawowego podziału form organizacji rolniczej działalności doradczej, tj. formy indywidualnej i formy grupowej [za:] W. Kujawiński, 2005.

3. Korzyści pracy z grupą

Zalety pracy z grupą opisane w literaturze, które najprawdopodobniej dostrzeże uczestnik grupy, to [Pakiet edukacyjny..]:

- **poczucie przynależności** – *nie jestem sam ze swoim problemem;*
- **pole do refleksji** – *słucham, widzę, doświadczam, mówię, rozkładam problem na czynniki, czyli poświęcam czas danemu zagadnieniu;*
- **inspiracja przykładami innych** – *uczę się, być może znajdę w sobie odwagę do działania, eksperymentowania;*
- **grupa pomaga dostrzec siebie na tle innych** – *widzę człowieka z podobnym problemem, porównuję, wnioskuję, mogę zachwycić się postawą drugiej osoby, mogę zauważyć jej pomyłki, mogę pocieszyć siebie, bo „u mnie nie jest jeszcze najgorzej”;*
- **okazja do rozmów, dyskusji** – *kiedy nazwę swój pomysł, przedyskutuję go z kimś, z pewnością go zmodyfikuję, zobaczę więcej aspektów;*
- **wymiana doświadczeń** – *każde spotkanie z drugim człowiekiem posiada wartość niemożliwą do parametrycznej oceny; historia drugiego człowieka, jego wiedza, umiejętności, doświadczenie czynią go jednostką niepowtarzalną.*

Warto zauważyć, że praca z grupą definiowana jest jako oszczędna i skuteczna metoda pomagania jednostkom, które borykają się z podobnymi problemami i odczuwają podobne lęki [Gladding 1994]. Stąd wniosek o korzyściach pracy z grupą, które odniesie jej organizator. Ekonomiczne korzyści są łatwe do określenia – to przede wszystkim oszczędność kosztów pracy doradcy prowadzącego grupę – przemieszcza się do jednego punktu świadczenia doradztwa, w ciągu określonej jednostki czasowej doradca równocześnie kilku osobom itd. Ale ważny jest również aspekt wizerunkowy WMODR. Założono, że ta forma pracy z rolnikami, spotka się z ich uznaniem i stanie się popularna.

4. Praca z grupą rolników w WMODR

W procesie planowania pracy doradczej na rok 2020 przyjęto jako zasadę utworzenie grupy problemowej na terenie każdego z 19 Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego. Typy grup, liczba uczestników oraz cele powołania mają swoje źródło w doświadczeniu zawodowym doradców terenowych. To bieżący kontakt z rolnikami i współpraca z przedstawicielami jednostek działających w otoczeniu rolnictwa, pozwoliły na wskazanie powyższych. Potrzeby rolników zostały zidentyfikowane, a wspólnym celem wszystkich grup jest poszukiwanie rozwiązań problemów, jakie stoją przed ich uczestnikami. Aby zamierzenia pracy z grupą powiodły się, doradcy zawiązujący grupy skupili się na kilku czynnikach, tj.:

- **dobór kandydatów do grupy** – uczestnicy jednorodni pod względem zidentyfikowanego problemu, niejednorodni pod względem doświadczenia, poziomu zaawansowania produkcyjnego, organizacyjnego;
- **cele grupy** – powinny być znane i zaakceptowane przez uczestników, bo tylko wtedy są gwarancją ich aktywności;
- **wielkość grupy** – zbyt mała nie pozwoli osiągnąć korzyści z jej funkcjonowania, zbyt duża może nie sprzyjać atmosferze pracy, zwiększa ryzyko dezorganizacji i wewnętrznych konfliktów, brak czasu na zapoznanie się i odpowiedź na potrzeby wszystkich uczestników;
- **kryterium dostępu** – grupa otwarta czy grupa zamknięta – charakter pracy z grupą rolników przemawia za stałym, niezmiennym udziałem w grupie;
- **poufność** – warunek konieczny do spełnienia dla komfortu uczestników i ich otwartości.

Tabela 1

Charakterystyka grup problemowych w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie w roku 2020

Typ grupy	Charakterystyka grupy
Grupa producentów żywności ekologicznej	<p>PROBLEMY GRUPY: Brak punktów skupu surowców i produktów ekologicznych. Niskie ceny za surowce i produkty. Brak możliwości negocjacji cen za produkty oferowane w małych partiach.</p> <p>CEL GRUPY: Wspólna sprzedaż surowców i produktów ekologicznych.</p> <p>PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUP: Braniewo / 9; Elk / 5; Goldap / 10; Ostróda / 5</p>
Grupa producentów bydła mlecznego	<p>PROBLEM GRUPY: Jakość trwałych użytków zielonych.</p> <p>CEL GRUPY: Poprawa jakości pasz objętościowych z trwałych użytków zielonych.</p> <p>PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUP: Nidzica / 10; Szczytno / 7</p>
	<p>PROBLEM GRUPY: Wydajność krów mlecznych.</p> <p>CELE GRUPY: Efektywne zwalczanie chorób. Prawidłowe żywienie. Odpowiedni dobór ras mlecznych do stada.</p> <p>PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUPY: Węgorzewo / 13</p>
Grupa hodowców trzody chlewnej	<p>PROBLEMY GRUPY: Szerzący się wirus afrykańskiego pomoru świń (ASF). Rosnące koszty związane z bioasekuracją.</p> <p>CELE GRUPY: Skuteczna ochrona przed ASF. Racjonalne zmniejszenie kosztów bioasekuracji.</p> <p>PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUP: Działdowo / 6; Iława / 10</p>

Typ grupy	Charakterystyka grupy
Grupa rolników stosujących środki zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej	PROBLEM GRUPY: Utrzymanie stabilności plonowania przy zmiennych warunkach klimatycznych. CEL GRUPY: Prawidłowa agrotechnika. PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUP: Giżycko / 5; Nowe Miasto Lubawskie / 6
Grupa małych gospodarstw rolnych	PROBLEM GRUPY: Niska rentowność małych gospodarstw. CELE GRUPY: Zdefiniowanie możliwości poprawy rentowności. Wykorzystanie potencjału gospodarstwa jako alternatywnego źródła dochodu. PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUP: Olsztyn / 8; Pisz / 10
Grupa producentów żywności zainteresowanych formą rolniczego handlu detalicznego (RHD)	PROBLEM GRUPY: Niewystarczająca wiedza o procedurze rozpoczęcia sprzedaży w ramach RHD. CEL GRUPY: Rozpoczęcie działalności w ramach RHD. PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUPY: Olecko / 5
Grupa producentów bydła mięsnego	PROBLEM GRUPY: „Jak dobrze produkować, by dobrze sprzedać”. CEL GRUPY: Poprawa jakości żywca wołowego. PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUPY: Mrągowo / 5
Grupa producentów roślin bobowatych	PROBLEMY GRUPY: Niska jakość materiału siewnego. Niskie pH gleby. Zróżnicowane plonowanie. CEL GRUPY: Nawiązanie współpracy w grupie rolników; wspólna sprzedaż. PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUPY: Lidzbarsk Warmiński / 15
Grupa producentów zbóż konsumpcyjnych	PROBLEM GRUPY: Niskie ceny zbóż w skupie. CEL GRUPY: Poprawa jakości plonu, m.in. przez dobór odmian odpornych na zmieniające się warunki klimatyczne oraz choroby i szkodniki. PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUPY: Kętrzyn / 5
Grupa pszczelarzy amatorów	PROBLEMY GRUPY: Choroby pszczoł. Niewłaściwe relacje między rolnikiem a pszczelarzem. CELE GRUPY: Zawiązanie grupowej formy działania (produkcja, sprzedaż, rozwiązywanie problemów produkcyjnych). Podnoszenie u konsumentów miodu i produktów pszczelich świadomości znaczenia ochrony środowiska. PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUPY: Bartoszyce / 7
Grupa rolników zainteresowanych stosowaniem odnawialnych źródeł energii (OZE)	PROBLEMY GRUPY: Wysokie koszty energii elektrycznej. Niewystarczająca wiedza o możliwości wykorzystania OZE w gospodarstwie. CEL GRUPY: Rozpoczęcie stosowania OZE w gospodarstwie. PZDR / LICZBA UCZESTNIKÓW GRUPY: Elbląg / 6

Źródło: Opracowanie własne.

Spotkania grupowe, oprócz zasadniczego dyskusyjnego charakteru, będą przyjmować różne warianty: spotkania demonstracyjne w gospodarstwach uczestników grup, spotkania wyjazdowe (zwiedzanie targów, wystaw, ale także udział w targach w roli wystawców produktów), spotkania z przedstawicielami jednostek, organizacji, instytucji mogących mieć wpływ na proces rozwiązywania problemów produkcyjnych i organizacyjnych uczestników grup.

Grupy rozpoczynają pracę w roku 2020 z założeniem, że niektóre z nich będą funkcjonować w latach następnych. Do podjęcia decyzji o przyszłości grup wykorzystane zostaną: wyniki ankiet wśród uczestników grup na koniec roku, informacje i opinie od doradców prowadzących grupy, wnioski z seminarium podsumowującego roczną pracę grup, w którym udział wezmą uczestnicy grup, doradcy z nimi pracujący oraz rolnicy potencjalnie zainteresowani dołączeniem do istniejącej grupy, bądź zawiązaniem nowej.

5. Podsumowanie

Czynniki mające wpływ na efektywność omawianego sposobu pracy z odbiorcami usług, z punktu widzenia organizatora, można sklasyfikować jako zewnętrzne i wewnętrzne. Postawy uczestników grup i ich zaangażowanie we wspólne poszukiwanie rozwiązań problemów są w niewielkim stopniu możliwe do kształtowania przez doradcę prowadzącego grupę. Natomiast sposób prowadzenia grupy, komunikacja z uczestnikami i sprawność w działaniu, są cechami pożądanymi, a wręcz koniecznymi u osoby oddelegowanej do pracy z grupą. Rola doradcy w grupie jest niezwykle istotna - komentarze, wyjaśnienia, zachęty z jego strony pozwolą scalić grupę oraz stworzyć dogodne warunki do przyswajania wiedzy i twórczego poszukiwania rozwiązań problemów.

W pracy z grupą dostrzega się szczególnie pozytywne wzajemne oddziaływanie uczestników - tzw. „efekt lustra” - każdy z nich może zobaczyć siebie w innym uczestniku, porównać, dokonać analizy, uchwycić przedmiot dalszych dążeń, wyciągnąć wnioski lub utwierdzić się w przekonaniu, że postępuje w swoim gospodarstwie właściwie.

Doradztwo grupowe nie zastąpi doradztwa indywidualnego – posiada ono swoją niezachwianą funkcjonalność – może natomiast być jedną z korzystnych form pracy doradczej z rolnikami, którzy ocenią ją jako sprawną i efektywną.

Po doświadczeniach roku 2020 określone zostaną dalsze potrzeby i możliwości działań WMODR w zakresie prowadzenia grup problemowych rolników na terenie Warmii, Mazur i Powiśla.

LITERATURA

1. Gladding S. (1994): Poradnictwo zawodowe – zajęcie wszechstronne, Urząd Pracy, Warszawa.
2. Kujawiński W. (2009): Metodyka doradztwa rolniczego, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu, Poznań, 28.
3. Kujawiński W. (2005): Słownik metodyczny doradcy rolniczego, wersja elektroniczna poprawiona, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu, Poznań, 44.
4. Pakiet edukacyjny wspierający pracę doradców zawodowych Akademickich Biur Karier, WUP w Szczecinie, Szczecin, 2015, 17.
5. Ustawa z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2019 r., poz. 896 t.j., ze zm.).
6. Van den Ban A. W. Hawkins H. S. (1997): Doradztwo rolnicze, Wydawnictwo Małopolskiego Stowarzyszenia Doradztwa Rolniczego, Kraków, 10.
7. Wawrzyniak B. M. (2000): Doradztwo w agrobiznesie, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, Włocławek, 13.

MAŁGORZATA MICIŃSKA-WĄSIK

ZASTOSOWANIE PRACY GRUPOWEJ Z ROLNIKAMI NA PRZYKŁADZIE WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO Z SIEDZIBĄ W OLSZTYNIE (WMODR)

Słowa kluczowe: praca grupowa, ośrodek doradztwa rolniczego, doradztwo grupowe

STRESZCZENIE

Wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego wykonują zadania w zakresie doradztwa rolniczego wykorzystując w tym celu szereg form i metod pracy. Celem artykułu jest przedstawienie istoty i zalet pracy doradczej z grupami problemowymi rolników, zarówno dla jej uczestników, jak i organizatora tego sposobu oddziaływania doradczego, a także propozycja wykorzystania formy grupowej w ośrodku doradztwa rolniczego. W artykule dokonano charakterystyki grup problemowych zawiązanych w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie w roku 2020.

MAŁGORZATA MICIŃSKA-WĄSIK

APPLICATION OF GROUP WORK WITH FARMERS ON THE EXAMPLE
OF THE WARMIAN-MASURIAN AGRICULTURAL ADVISORY CENTER BASED
IN OLSZTYN

Keywords: *group work, agricultural advisory center, group counseling*

SUMMARY

Voivodship agricultural advisory centers perform agricultural advisory tasks using for this purpose a number of forms and methods of work. The purpose of this article is to present the essence and advantages of advisory work with farmers' problem groups, both for its participants and the organizer of this way of advisory impact, as well as to propose the use of group form in an agricultural advisory center. The article describes the problem groups established in the Warmian-Masurian Agricultural Advisory Center based in Olsztyn in 2020.

e-mail: m.micinska-wasik@w-modr.pl